

*Powiatowa Stacja
Sanitarno – Epidemiologiczna
w Końskich*

**STAN SANITARNY
POWIATU KONECKIEGO
2021**

Końskie, marzec 2022

Szanowni Państwo

Wzorem lat ubiegłych przedkładam Państwu w załączeniu ocenę stanu sanitarnego powiatu koneckiego za rok 2021 zgodnie z art.12a ust. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r., poz. 195) i serdecznie zapraszam Państwa do zapoznania się z cyklicznie wydawanym przez Powiatową Stację Sanitarно – Epidemiologiczną w Końskich raportem o stanie sanitarnym powiatu koneckiego.

Niniejsze opracowanie stanowi raport o bieżącym stanie sanitarnym i sytuacji epidemiologicznej powiatu koneckiego, wskazuje na najważniejsze zagrożenia, przyczyny ich powstawania oraz kierunki dalszych działań zapobiegawczych.

Raport zawiera informację o warunkach higieny środowiska; higieny pracy w zakładach pracy; higieny procesów nauczania i wychowania; higieny wypoczynku i rekreacji; zdrowotnych żywności, żywienia i produktów kosmetycznych, higieniczno – sanitarnych, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne, warunkach sanitarnych obiektów użyteczności publicznej oraz obejmuje działalność oświatowo - zdrowotną i promocję zdrowia.

Pragnę zwrócić Państwa uwagę na szeroki zakres zadań z zakresu zdrowia publicznego, do których realizacji powołana została Państwowa Inspekcja Sanitarna.

Działalność Państwowej Inspekcji Sanitarnej ukierunkowana jest na ochronę zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych oraz zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i chorób zawodowych.

Podejmowane działania służą zapewnieniu bezpieczeństwa sanitarnego mieszkańcom powiatu koneckiego poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego oraz prowadzenie działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych i innych chorób powodowanych warunkami środowiska. Szczególne działania o szerokim zakresie prowadzone są w kierunku szerzenia oświaty zdrowotnej.

Sytuację epidemiologiczną i stan sanitarny powiatu koneckiego opracowano na podstawie informacji i materiałów własnych zebranych podczas kontroli/wizytacji nadzorowanych obiektów i na podstawie przeprowadzonych dochodzeń epidemiologicznych.

Realizując zasadę pełnego dostępu opinii publicznej do informacji dotyczącej bezpieczeństwa sanitarnego, pełny tekst raportu mogą Państwo znaleźć na stronie internetowej PSSE w Końskich - <https://www.gov.pl/psse-konskie>.

**Państwowy Powiatowy
Inspektor Sanitarny
w Końskich**
Anna Wojtaszewska

Spis treści

Wstęp.....	1
I. Ocena zagrożenia epidemiologicznego.....	4
II. Jakość wody do spożycia i ciepłej wody użytkowej.....	7
III. Zapobiegawczy nadzór sanitarny.....	9
IV. Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej i kąpielisk.....	10
V. Stan sanitarny podmiotów, w których wykonywana jest działalność lecznicza.....	13
VI. Warunki sanitarno – higieniczne środowiska pracy.....	14
VII. Działania w zakresie zmniejszenia zagrożeń zdrowia publicznego stwarzanych przez nowe narkotyki (tzw. „dopalacze”).....	16
VIII. Nadzór nad placówkami nauczania, wychowania i wypoczynku dzieci i młodzieży.....	17
IX. Nadzór nad bezpieczeństwem żywności, żywienia i produktów kosmetycznych.....	19
X. Promocja zdrowia i oświata zdrowotna.....	24
Podsumowanie.....	26

Wstęp

Państwowa Inspekcja Sanitarna działa na podstawie *ustawy z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r., poz. 195)* została powołana w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed wpływem czynników szkodliwych lub uciążliwych, zapobiegania powstawaniu chorób zakaźnych i zawodowych.

Realizuje zadania z zakresu zdrowia publicznego poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami:

- higieny środowiska;
- higieny pracy w zakładach pracy;
- higieny procesów nauczania i wychowania;
- higieny wypoczynku i rekreacji;
- zdrowotnymi żywności, żywienia i produktów kosmetycznych;
- higieniczno – sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne.

Jednostki organizacyjne Państwowej Inspekcji Sanitarnej realizują wymienione zadania sprawując zapobiegawczy i bieżący nadzór sanitarny oraz prowadząc działalność zapobiegawczą i przeciwepidemiczną, a także oświatowo – zdrowotną, promującą zdrowie.

Zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 17 października 2014 r. w sprawie systemów wymiany informacji w zakresie dotyczącym zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r., poz. 226)* w Powiatowej Stacji Sanitarnej - Epidemiologicznej w Końskich funkcjonują następujące ogólnopolskie systemy informatyczne:

- System Nadzoru Epidemiologicznego nad Chorobami Zakaźnymi;
- Krajowy System Wczesnego Ostrzegania i Reagowania dla Chorób Zakaźnych;
- System Ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej (SEPIS);
- System Monitoringu Jakości Wody Przeznaczonej do Spożycia przez Ludzi;
- System Monitoringu Jakości Wody w Kąpieliskach;
- System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF) w Polsce;
- Elektroniczny System Nadzoru nad Dystrybucją Szczepionek (ESNDS);
- System Monitorowania Informacji o Środkach Zastępczych i Nowych Substancjach Psychoaktywnych (SMIOD).

Zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w powiecie koneckim wykonuje Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny, jako organ rządowej administracji zespolonej w województwie. Powiatowa Stacja Sanitarnej - Epidemiologicznej jest jednostką budżetową będącą podmiotem leczniczym finansowanym z budżetu państwa.

W działalności kontrolnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej wdrożono system jakości i ustalono jednolite procedury kontroli obiektów i urządzeń, gwarantując uzyskanie wiarygodnych wyników kontroli, jak również skuteczną realizację zaplanowanych celów w obszarze ochrony zdrowia mieszkańców powiatu koneckiego.

Ocenę stanu sanitarnego powiatu oraz sytuacji epidemiologicznej za rok 2021 opracowano na podstawie wyników przeprowadzonych kontroli, pobranych do badań laboratoryjnych próbek żywności i wody, a także na podstawie zgłoszeń chorób zakaźnych i zawodowych oraz przeprowadzonych wywiadów epidemiologicznych i ich analizy.

Skala realnych i potencjalnych zagrożeń decydowała o tym, jakie zadania z zakresu zdrowia publicznego były przedmiotem systematycznego nadzoru i wynikających z nich działań kontrolnych i represyjnych.

Państwowa Inspekcja Sanitarna w Końskich obejmowała swoim działaniem w 2021 r. 8 gmin oraz 3 miasta: Końskie, Stąporków i Radoszyce.

W roku 2021 (stan na 31.12.2021 r.) w ewidencji komórek organizacyjnych PSSE w Końskich znajdowało się 2317 obiektów nadzorowanych.

Od początku roku sprawozdawczego realizacja zadań statutowych odbywała się zgodnie z „Planem zasadniczych przedsięwzięć na rok 2021r.” obejmującym główne kierunki działania, zasadnicze zamierzenia oraz harmonogram nadzoru nad obiektami. **Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Końskich w roku 2021 realizował działania w zakresie zapobiegania szerzeniu się wirusa, zwalczania koronawirusa SARS-CoV-2 powodującego chorobę COVID-19, ze względu na trwający od dnia 20 marca 2020 r. stan epidemii na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2.** Działania kontrolne zgodnie z harmonogramem kontroli wykonywane były w ograniczonym zakresie, z zachowaniem rygoru sanitarnego. Ponadto prowadzone były wzmożone wizytacje obiektów w zakresie przestrzegania przepisów przeciwepidemicznych.

W ramach realizacji działań związanych z zapobieganiem, zwalczaniem oraz minimalizowaniem skutków COVID-19 prowadzono m.in. kontrole obiektów handlowych, usługowych, branży gastronomicznej, placówek oświatowych, stacji paliw, itd. W zakresie przestrzegania przepisów przeciwepidemicznych w związku z wystąpieniem stanu epidemii wywołanym zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 przeprowadzono 1431 kontroli obiektów na terenie powiatu koneckiego.

Przeprowadzono ogółem 16652 kontroli i wizytacji, wydano 222 decyzje ogółem, w tym 168 merytorycznych i 54 płatniczych, 13 postanowień, nałożono 14 mandatów na kwotę 5590 zł, nałożono 1 karę pieniężną na 1500 zł.

W ramach urzędowej kontroli żywności, monitoringu jakości wody do spożycia, z kąpielisk i basenów pobrano ogółem 345 próbek do badań, w tym 171 próbek wody i 174 próbki żywności.

Przeprowadzono 1001 badań dotyczących higienicznej oceny warunków pracy uczniów, tj. 146 ocen tygodniowych rozkładów lekcyjnych, które oceniono w 14 placówkach, łącznie

w 146 oddziałach klasowych oraz **855** ocen ergonomii mebli szkolnych i przedszkolnych, które oceniono w 11 placówkach, łącznie 855 stanowisk. Wykonano również **2565** oznaczeń fizycznych, tj. w 11 placówkach w 64 oddziałach dokonano pomiaru wzrostu ucznia, wysokości stolika oraz krzesła dla 855 stanowisk pracy.

Prezentowane dane statystyczne pochodzą ze sprawozdań statystycznych za rok 2021 sporządzonych przez Powiatową Stację Sanitarno - Epidemiologiczną w Końskich w ramach badań statystycznych statystyki publicznej i stanowią porównawczą analizę występowania chorób zakaźnych, zawodowych, wyników badań i kontroli nadzorowanych obiektów wraz z ich oceną w ramach szacowania ryzyka zdrowotnego.

Wyniki działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej pozwalają na ocenę sytuacji epidemiologicznej i stanu sanitarnego powiatu koneckiego uwzględniającą istniejące oraz mogące się pojawić zagrożenia oraz podejmowanie niezbędnych działań interwencyjnych.

Realizacja zadań odbywała się poprzez pracę w zakresie określonym w ustawie o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz w oparciu o wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego.

Przeprowadzana analiza wyników działań nadzorowych na terenie powiatu koneckiego, wskazuje, że stan bezpieczeństwa sanitarnego społeczeństwa ulega stałej poprawie. Nadal jednak, stwierdza się negatywne zjawiska w sferze sanitarnej oraz epidemiologicznej, co świadczy o konieczności kontynuowania stałego nadzoru sanitarnego, obejmujące działania prewencyjne, monitoringowe i naprawcze.

I. Ocena zagrożenia epidemiologicznego

W 2021 r. w związku z trwającym stanem epidemii na terenie Rzeczypospolitej Polskiej wywołanym zakażeniami koronawirusem SARS-CoV-2 działalność przeciwepidemiczna Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Końskich skoncentrowana była na zwalczaniu zakażeń koronawirusem SARS-CoV-2.

W ramach realizacji działań związanych z zapobieganiem, zwalczaniem oraz minimalizowaniem skutków COVID-19 prowadzono m.in. kontrole zakładów pracy, obiektów usługowych, branży gastronomicznej, placówek oświatowych, stacji paliw, itd. **W zakresie przestrzegania przepisów przeciwepidemicznych w związku z wystąpieniem stanu epidemii wywołanym zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 przeprowadzono 1431 kontroli obiektów na terenie powiatu koneckiego.**

Na terenie powiatu koneckiego w 2021 r. szczepieniom w ramach realizacji Programu Szczepień Ochronnych **podlegało 12051 dzieci i młodzieży do lat 19.** Pracownicy Sekcji Przeciwepidemicznej PIS w Końskich prowadzą nadzór nad dystrybucją i zużyciem preparatów szczepionkowych oraz warunkami wykonywania szczepień. Na terenie powiatu koneckiego znajduje się **13 punktów szczepień**, w których w 2021 r. **przeprowadzono 8 kontroli.** Wykonawstwo szczepień przebiega zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych i utrzymane jest na dobrym poziomie. Punkty szczepień spełniają wymogi gabinetów zabiegowych i zapewniają prawidłowe warunki chłodnicze do przechowywania szczepionek udokumentowane procedurami. Pielęgniarki wykonujące szczepienia posiadają kurs immunoprofilaktyki. Wykonawstwo szczepień w powiecie koneckim należy ocenić jako dobre, od lat utrzymuje się na poziomie wyższym niż średnia dla Polski.

Ocenę sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych w powiecie koneckim opracowano, w oparciu o dane zgłoszonych przypadków zachorowań i zakażeń do Powiatowej Stacji Sanitarnej - Epidemiologicznej w Końskich. Dokonana na tej podstawie ocena wskazuje, że konieczność skupienia aktywności podmiotów leczniczych na leczeniu zakażeń koronawirusem SARS-CoV-2 spowodowała spadek zgłaszalności innych jednostek chorobowych.

Dane za rok 2021, zostały porównane z danymi za rok 2020 oraz w niektórych chorobach z danymi za ostatnie kilka lat.

Do PSSE w Końskich wpłynęło **3522** (rok 2020 - 2542 przypadki) przypadków zgłoszeń podejrzeń zachorowań i zachorowań na choroby zakaźne. Łącznie w 2021 r. przeprowadzono **14 293 dochodzeń epidemiologicznych**, w związku ze zgłoszeniem podejrzeń

zachorowań i zachorowań na choroby zakaźne (rok 2020 - 11144 dochodzeń epidemiologicznych).

Grypa oraz zachorowania grypopodobne, w okresie przed pandemią koronawirusa SARS-CoV-2, była jedną z jednostek chorobowych odznaczającą się najwyższym wskaźnikiem zapadalności wśród chorób zakaźnych występujących w Polsce. W 2021 roku nie zgłoszono do Państwowego Powiatowego Inspektora w Końskich zachorowań lub podejrzeń zachorowań na grypę (w 2020 r. – zgłoszono **157** przypadków zachorowań na grypę i choroby grypopodobne, niepotwierdzonych laboratoryjnie).

Spadek zachorowań na grypę związany jest prawdopodobnie z wprowadzonymi środkami ostrożności: dystansem społecznym, myciem i dezynfekcją rąk, stosowaniem maseczek, zamknięciem szkół i sklepów, izolacją.

Najskuteczniejszą metodą zapobiegania grypie są szczepienia ochronne. Dostępne szczepionki p/grypie zawierają antygeny wirusa grypy wywołującego zachorowania potwierdzone badaniami laboratoryjnymi. Ponieważ poziom odporności zabezpieczający przed zachorowaniem osiąga się dopiero po upływie około 2 tygodni od dnia szczepienia, najskuteczniejsze jest poddanie się szczepieniom przed rozpoczęciem sezonowego wzrostu zachorowań na grypę.

W roku 2021 zarejestrowano 1 przypadek **Wirusowego zapalenia wątroby typu A**. Wirusowe zapalenie wątroby typu A (WZW A) jest wysoce zakaźną chorobą wywoływaną przez wirus zapalenia wątroby typu A (hepatitis A virus, HAV). Schorzenie charakteryzuje się stanem zapalnym i powiększeniem narządu. HAV jest jedną z wielu przyczyn powodujących zapalenie wątroby (hepatitis). Znane są co najmniej 4 inne wirusy hepatotropowe, które także wywołują zapalenie wątroby: B, C, D, E. WZW A szerzy się przez bezpośredni kontakt z osobami zakażonymi, a także zanieczyszczoną wodę i żywność. Chociaż przebieg WZW A może być w niektórych przypadkach ciężki, to choroba kończy się wyleczeniem i nie przechodzi w stan przewlekły, jak w przypadku zakażenia innymi wirusami. Aby uniknąć ciężkiego zakażenia WZW typu A warto przyjąć szczepienia ochronne przeciw ww. patogenowi. Szczepienia przeciw WZW A są szczepieniami zalecanymi, szczególnie dla osób wyjeżdżających do krajów o wysokiej endemiczności zachorowań (ponieważ większość naszego społeczeństwa nie nabyła odporności w sposób naturalny ze względu na niewielką liczbę zachorowań w Polsce).

Gruźlica jest chorobą zakaźną, wywołaną zakażeniem prątkiem gruźlicy, która z reguły zajmuje płuca, choć zdarzają się przypadki gruźlicy pozapłucnej. Do Powiatowej Stacji Sanitarnej - Epidemiologicznej w Końskich w 2021 roku zgłoszono **20 przypadków** zachorowań na gruźlicę płuc, w tym 1 przypadek gruźlicy pozapłucnej (gruźlica układu moczowego).

W 2021 r. zarejestrowano **1 przypadek choroby wywołanej przez Streptococcus pneumoniae**. Patogen **Streptococcus pneumoniae** występuje na całym świecie, szerzy się

drogą kropelkową lub przez bezpośredni kontakt z wydzieliną dróg oddechowych chorego lub nosiciela. Dostępna jest skuteczna szczepionka zapobiegająca zakażeniom wywołanym przez patogen **Streptococcus pneumoniae**. Jest ona bezpłatna dla dzieci urodzonych po 31.12.2016 r., a dla osób nieszczepionych jest szczepionką zalecaną i odpłatną. Wprowadzone od 2017 roku szczepienia wszystkich niemowląt powinny w ciągu kilku lat przynieść znaczącą poprawę sytuacji epidemiologicznej zachorowań nie tylko wśród populacji szczepionej, ale również u osób w starszym wieku stanowiących kolejną grupę o zwiększonym ryzyku występowania inwazyjnej choroby pneumokokowej.

W związku ze zgłoszonym przez lekarzy w 2021 r. **narażeniem na wściekliznę**, przeprowadzono **62 dochodzenia epidemiologiczne** z powodu pokąsań przez zwierzęta, w tym **7 przypadków pokąsania przez kota, 1 przypadek pokąsania przez szczura i 54 przypadków pokąsań przez psy**. Do szczepień p/wściekliznie zakwalifikowano **9 osób** (w 2020 r. - 8 osób).

Pozostałe jednostki chorobowe wykazują tendencję spadkową.

W 2021 r. nie notowano zachorowań choroby meningokokowej, odry, wirusowego zapalenia wątroby typu B i C, wirusowego zapalenia mózgu i opon mózgowych, zatruc pestycydami, zatruc grzybami.

Ogniska zatrucia/zakażenia pokarmowego nie rejestrowano.

II. Jakość wody do spożycia i ciepłej wody użytkowej

Państwowa Inspekcja Sanitarna nadal prowadziła na bieżąco **monitoring jakości wody do spożycia**.

W 2021 r. PPIS w Końskich objął nadzorem sanitarnym **22 urządzenia wodociągowe, w tym 18 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę i 4 podmioty wykorzystujące wodę, pochodzącą z indywidualnego ujęcia** w ramach działalności gospodarczej lub w budynkach użyteczności publicznej.

Skontrolowano **100%** urządzeń wodociągowych znajdujących się w ewidencji PSSE w Końskich.

W 2021 r. zostało wszczęte postępowanie administracyjne w związku z pogorszeniem się jakości wody w **3 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia w wodę i 1 innym podmiocie**.

Stwierdzono zanieczyszczenie mikrobiologiczne wody (obecność bakterii grupy coli) z wodociągów: Mnin gm. Słupia Konecka, Przyłogi gm. Smyków, Koliszowy HUZAR.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Końskich wydał **3 decyzje** stwierdzające **brak przydatności wody do spożycia** z ww. wodociągów, nakazano m.in. niezwłoczne podjęcie działań naprawczych mających na celu doprowadzenie wody z przedmiotowych wodociągów do jakości odpowiadającej wymogom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r.

Stwierdzono nieprawidłowy skład fizykochemiczny wody w 1 wodociągu Dęba gm. Ruda Maleniecka.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Końskich wydał **1 decyzję** stwierdzającą **warunkową przydatność wody do spożycia** w wodociągu Dęba ze względu na **ponadnormatywne wartości żelaza i mętności**.

Na koniec roku sprawozdawczego 2021 oceniono, że jakość wody z większości wodociągów nadzorowanych przez PPIS w Końskich odpowiadała wymogom rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294).

Państwowa Inspekcja Sanitarna w Końskich przeprowadziła **kontrole jakości ciepłej wody użytkowej** w kierunku obecności **bakterii Legionella sp.** w podmiotach leczniczych (2 szpitale, 1 hospicjum i 1 inny podmiot), budynkach zamieszkania zbiorowego (2 hotelach, 2 motelach i 3 obiektach pomocy społecznej, 2 pływalniach) – pobrano ogółem **44 próbki wody**.

Jakość wody w instalacjach ciepłej wody użytkowej nie budziła zastrzeżeń, za wyjątkiem wody z 1 obiektu (obiekt pomocy społecznej), gdzie w 2 próbkach ciepłej wody, stwierdzono ponadnormatywną obecność bakterii *Legionella* sp. - „średnie” skażenie ciepłej wody w instalacji wewnętrznej ciepłej wody.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Końskich wydał ogółem **1 decyzję administracyjną** (obiekt pomocy społecznej), nakazującą bezzwłoczne podjęcie działań naprawczych polegających na doprowadzeniu jakości wody ciepłej użytkowej w instalacjach wewnętrznych do wartości zgodnych z rozporządzeniem.

W wyniku badań jakości ciepłej wody użytkowej wykonanych w ramach kontroli wewnętrznej przez właścicieli obiektów, stwierdzono, że jakość wody ciepłej spełnia wymagania sanitarne.

Ponadto kontrola jakości wody **na pływalni** przeprowadzona w ramach nadzoru sanitarnego wykazała **obecność bakterii *Legionella* sp. w nieckach basenowych oraz wodzie wprowadzanej do niecek basenowych z systemu cyrkulacji**. Powyższe **przekroczenie miało charakter krótkotrwały**. W wyniku działań naprawczych podjętych przez zarządcę pływalni jakość wody basenowej doprowadzono do składu mikrobiologicznego spełniającego obowiązujące wymagania określone w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. poz. 2016 z późn. zm.), co potwierdziły wyniki badania jakości wody basenowej w kierunku *Legionella* sp. przeprowadzone w ramach kontroli wewnętrznej.

Kwestię bardzo istotną dla stanu bezpieczeństwa sanitarnego powiatu koneckiego stanowi zabezpieczenie awaryjnych źródeł zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi lub zapasu wody na wypadek wystąpienia sytuacji awaryjnych.

Zabezpieczenie awaryjne w razie skażenia mikrobiologicznego wody lub awarii ujęć na terenie powiatu koneckiego, ze względu na brak studni publicznych oraz zbyt małą ilość cystern i innych zbiorników magazynujących wodę w środkach transportu w dalszym ciągu **jest niezadowalające** pomimo pewnej poprawy w tym zakresie, tj. wyposażenia części przedsiębiorstw wodociągowych w atestowane zbiorniki przeznaczone do kontaktu z żywnością i wodą pitną, umożliwiające dowóz wody na wypadek konieczności zapewnienia mieszkańcom zastępczego zaopatrzenia w wodę do spożycia.

III. Zapobiegawczy nadzór sanitarny

Przedmiotem działalności zapobiegawczego nadzoru sanitarnego było uzgadnianie i opiniowanie pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych:

- wniosków dotyczących konieczności wykonania raportu oddziaływania inwestycji na środowisko i jego zakresu,
- przedsięwzięć przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,
- dokumentacji projektowych dotyczących budowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych,
- przystąpienia do użytkowania przedsięwzięcia,
- uzgadnianie i opiniowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Mając na uwadze ochronę zdrowia publicznego, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach prowadzonych postępowań oraz uzgodnień w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego przyczyniają się do eliminacji nieprawidłowości w zakresie sanitarno – higienicznym, zapewniają właściwe warunki sanitarno-zdrowotne w miejscach pobytu ludzi, a także odpowiednie warunki pracy.

W 2021 r. Nadzór Zapobiegawczy zajął **116 stanowisk**, których celem było zapewnienie właściwych warunków higienicznych i zdrowotnych w obiektach na etapie planowania, projektowania, realizacji i dopuszczenia do użytkowania, oraz wydał **13 decyzji płatniczych** i przeprowadził **13 kontroli**.

Wydano w I instancji 1 decyzję merytoryczną.

Ilość załatwianych spraw i wydanych opinii przez Nadzór Zapobiegawczy w poszczególnych zakresach tematycznych w roku 2021:

- Liczba zajętych stanowisk dotyczących strategicznej oceny oddziaływania na środowisko:
 - uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko – **4**,
 - opinie projektu dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko – **4**,
- Liczba zajętych stanowisk dotyczących oceny oddziaływania na środowisko:
 - opinia co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko – **5**,
 - wydane opinie w sprawie zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko – **48**,
 - wydane opinie w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach – **5**,
- Uzgodnienie dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych – **30**,
- Liczba zajętych stanowisk dotyczących uczestniczenia w dopuszczeniu do użytkowania obiektu budowlanego – **10**,
- Liczba zajętych stanowisk dotyczących innych spraw – **10**.

IV. Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej i kąpielisk

W roku 2021 na **300 obiektów użyteczności publicznej** ujętych w ewidencji Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Końskich skontrolowano **168 obiektów**, przeprowadzono w nich **182 kontrole sanitarne**, dodatkowo przeprowadzono **16 kontrole innych obiektów** (nie ujętych w ewidencji: ekshumacje, samochody do przewozu zwłok i szczątków ludzkich) oraz **1 kontrolę jakości wody z kąpieliska**.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Końskich w roku 2021 wydał **8 decyzji zezwalających na przeprowadzenie ekshumacji zwłok/szczątków ludzkich oraz 1 decyzję - uchylenie** wydanej decyzji. Ekshumacja zwłok/szczątków jest dopuszczalna w okresie od 16 października do 15 kwietnia i przeprowadza się ją we wczesnych godzinach rannych przy zachowaniu odpowiednich warunków sanitarnych. Przedstawiciele Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawowali nadzór nad prawidłowym przebiegiem czynności ekshumacyjnych i warunkami sanitarnymi przewozu zwłok. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

Na wniosek Starosty Koneckiego, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Końskich w roku 2021 wydał **11 opinii w formie postanowienia na sprowadzenie zwłok z zagranicy**.

Stan sanitarno – techniczny nadzorowanych urządzeń wodnych, tj. **kąpieliska i pływalni** odpowiadał wymaganiom sanitarnym.

W sezonie letnim 2021 r. na terenie powiatu koneckiego Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny nadzorem objął **1 kąpielisko w Sielpi Wielkiej** na zbiorniku wodnym w Sielpi o długości linii brzegowej 50 m.

Do PPIS w Końskich wpłynął **1 projekt uchwały Rady Miejskiej w Końskich** w sprawie wykazu kąpielisk na terenie gminy Końskie. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Końskich po dokonaniu uzgodnień, zaopiniował projekt pozytywnie.

Organizator kąpieliska – **Ośrodek Sportu i Rekreacji m. Końskie Sp. z o. o. w likwidacji z siedzibą w Końskich ul. kpt. Stoińskiego 3**, podejmował właściwe środki zarządzania oraz sprawowania nadzoru nad jakością wody w kąpielisku, poprzez uzgodnienie z PPIS w Końskich harmonogramu pobierania próbek wody z kąpieliska, który zrealizowano zgodnie z ustaleniami; oznakowanie kąpieliska tablicami informacyjnymi; systematyczne, wizualne nadzorowanie wody w kąpielisku; badanie próbek wody z kąpieliska w laboratorium PIS w Skarżysku – Kamiennej i przekazywanie wyników badań PPIS w Końskich, celem dokonania bieżącej oceny jakości wody.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Końskich na podstawie wyników badań próbek wody pobranych w ramach kontroli urzędowej (przed sezonem **w ramach kontroli urzędowej** pobrano do badania **1 próbkę wody**) i wewnętrznej (w sezonie **w ramach kontroli wewnętrznej** pobrano do badania **3 próbki wody**) z kąpieliska w Sielpi, dokonał **4 bieżące oceny jakości wody i 1 sezonową ocenę jakości wody** stwierdzając **przydatność wody do kąpieli**. Nie zanotowano wystąpienia krótkotrwałych zanieczyszczeń ani sytuacji wyjątkowych będących wydarzeniem lub splotem wydarzeń mających wpływ na jakość wody w kąpielisku. Stan sanitarny zbiornika w Sielpi i jego otoczenia nie budził zastrzeżeń.

W nadzorowanym kąpielisku **jakość wody odpowiadała wymaganiom**, PPIS w Końskich informował na bieżąco o jakości wody w kąpielisku poprzez zainteresowany urząd i instytucje oraz środki masowego przekazu.

W sezonie letnim 2021 r. kąpielisko wyposażono w 2 sanitariaty kontenerowe, skanalizowane. Ponadto na przystanku rowerowym Green Velo znajdującym się w lesie przy plaży naprzeciwko parkingu strzeżonego jest 1 sanitariat skanalizowany, pozostałą infrastrukturę przystanku stanowią: parking dla rowerów, miejsce odpoczynku dla rowerzystów (zadaszona wiatka, stolik, ławki) nawierzchnia przystanku utwardzona kostką brukową.

W sezonie letnim 2021 r. w miejscowości turystyczno – wypoczynkowej Sielpia w porównaniu do wcześniejszego okresu nadal pozostaje utrudniony dostęp do toalet publicznych, z uwagi na zmniejszenie ich liczby, niski standard pomieszczeń i ich wyposażenia.

Przed sezonem letnim 2021 r. w dalszym ciągu prowadzone były prace związane z rewitalizacją zbiornika wodnego oraz terenu plaży i kąpieliska w Sielpi tj. oczyszczanie i odmulanie czaszy zbiornika wodnego, drenowanie i osuszanie dna, formowanie skarp wokół zbiornika.

W sezonie letnim 2021 r. na terenie powiatu koneckiego funkcjonowały **2 miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli w Radoszycach**.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Końskich zaopiniował pozytywnie projekt uchwały Rady Miejskiej w Radoszycach. W sezonie letnim 2021 r. na zbiorniku retencyjnym Radoszyce utworzono dwa miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli pod nazwą:

- „Plaża nr 1” – długość linii brzegowej 150m od strony zachodniej zbiornika,
- „Plaża nr 2” – długość linii brzegowej 177m od strony północnej zbiornika,

Czas trwania sezonu kąpielowego w miejscach wykorzystywanym okazjonalnie do kąpieli na zbiorniku retencyjnym Radoszyce:

- ”Plaża nr 1”, trwał od 02.07.2021r. do 31.07.2021r;
- ”Plaża nr 2”, trwał od 01.08.2021r. do 30.08.2021r.

Organizator MOWDK – Gmina Radoszyce, w sezonie letnim 2021 r. prowadził kontrolę wewnętrzną jakości wody w miejscach wykorzystywanych do kąpieli wg harmonogramu pobierania próbek wody uzgodnionego z PPIS w Końskich, z częstotliwością określoną w art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (tekst jednolity: Dz. U. z 2021r. poz. 2233 z późn. zmianami), tj. **nie wcześniej niż 10 dni przed otwarciem sezonu kąpielowego oraz nie mniej niż 1 próbki w sezonie kąpielowym, w okresie funkcjonowania MOWDK**, systematycznie, wizualnie monitorował wodę w pod kątem występowania zanieczyszczeń niekorzystnie wpływających na jej jakość i stanowiących zagrożenie dla zdrowia kąpiących się osób, za prowadzenie przedmiotowych czynności w trakcie sezonu odpowiedzialnymi byli ratownicy. **Pobrano ogółem 4 próbki wody z przedmiotowych miejsc do kąpieli.**

Przeprowadzono 3 kontrole sanitarne MOWDK.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Końskich w oparciu o wyniki badań laboratoryjnych próbek wody pobranych **w ramach kontroli** wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę, wydał **4 bieżące oceny jakości wody** stwierdzające przydatność wody do kąpieli, komunikaty na bieżąco przekazywano do wiadomości zarządcy oraz jednostkom samorządowym i Komendantowi Komisariatu Policji.

W sezonie letnim 2021 obiekty funkcjonowały zgodnie z zaleceniami NIZP-PZH dla kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli w trakcie epidemii SARS-CoV-2 w Polsce.

W sezonie letnim 2021 r. podobnie jak w okresie wcześniejszym nie uruchomiono miejsca wykorzystywanego do kąpieli w Stąporkowie przy ul. Miłej.

W ewidencji PSSE w Końskich znajdują się **2 pływalnie**: Pływalnia Miejska w Końskich i Pływalnia Kryta przy Świętokrzyskim Centrum Rehabilitacji w Czarnieckiej Górze. W 2021 r. przeprowadzono **2 kontrole** stanu sanitarnego pływalni, **2 kontrole jakości wody z pływalni**, pobrano **15 próbek wody** do badania w tym **2 próbki wody** doprowadzanej do pływalni.

W ocenie Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Końskich na terenie powiatu koneckiego **liczba toalet dostępnych publicznie w stosunku do liczby mieszkańców jest niewystarczająca**, a odpowiednia liczba toalet dostępnych publicznie jest jednym z elementów, które mają wpływ na zapewnienie bezpieczeństwa sanitarnego.

W dalszym ciągu na terenie powiatu nie w pełni uporządkowana jest gospodarka ściekowa.

V. Stan sanitarny podmiotów, w których wykonywana jest działalność lecznicza

PPIS w Końskich nadzoruje **167 podmiotów wykonujących działalność leczniczą**, w tym: **43 podmioty lecznicze** – 2 szpitale, 3 inne niż szpitale, 38 podmiotów leczniczych wykonujących ambulatoryjne świadczenia zdrowotne (przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria, medyczne laboratoria diagnostyczne, inne) oraz **124 praktyki zawodowe** prowadzące działalność leczniczą.

W 2021 r. skontrolowano ogółem przez przedstawicieli PPIS w Końskich **36 podmiotów wykonujących działalność leczniczą**, w tym 21 podmiotów leczniczych, 15 praktyk zawodowych prowadzących działalność leczniczą.

W roku sprawozdawczym ogółem **przeprowadzono 45 kontroli podmiotów, w których wykonywana jest działalność lecznicza**, w tym: 30 kontroli podmiotów leczniczych i 15 kontroli praktyk zawodowych prowadzących działalność leczniczą.

Decyzji administracyjnych nie wydano, zaleceń nie udzielono.

W skontrolowanych obiektach poddawano ocenie między innymi stan sanitarno-techniczny pomieszczeń, dezynfekcję i sterylizację narzędzi i sprzętu medycznego, postępowanie z odpadami medycznymi w miejscach ich wytwarzania oraz czasowego gromadzenia, postępowanie z odpadami komunalnymi, postępowanie z bielizną czystą i brudną, opracowanie i zastosowanie procedur medycznych.

Zaopatrzenie w sprzęt jednorazowy, środki dezynfekcyjne i czystościowe oraz sprzęt niezbędny do utrzymania czystości w nadzorowanych podmiotach jest prawidłowe.

Naruszenia wymagań sanitarno – higienicznych w zakresie utrzymania czystości i porządku nie stwierdzono.

Dostępność i użycie środków ochrony osobistej personelu jest odpowiednie do zagrożenia. Sprzęt wielorazowego użytku wyjaławiany jest w autoklawach.

Podmioty lecznicze posiadają opracowane i wdrożone procedury medyczne, mające na celu minimalizację zakażeń.

VI. Warunki sanitarno – higieniczne środowiska pracy

W 2021 r. w ewidencji Sekcji Nadzoru Środowiska Pracy znajdowało się **515 zakładów pracy**, w których było zatrudnionych **9522 pracowników**. Większość objętych ewidencją podmiotów to firmy zatrudniające do 50 pracowników – 476 firm, co stanowi 92% wszystkich nadzorowanych zakładów. Przeprowadzono 110 kontroli w 87 zakładach zatrudniających 2975 pracowników (w 2020 r. - 100 kontroli w 75 zakładach zatrudniających 2122 osób).

W nadzorowanych zakładach **nie stwierdzono przekroczeń NDS i NDN** czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy. (w 2020 r. odpowiednio: 494 zakłady zatrudniające 8499 pracowników, 72 osoby (1,2 %) pracowały w przekroczeniach NDS i NDN w 12 zakładach).

W wyniku przeprowadzonych kontroli **wydano 6 decyzji merytorycznych, 4 decyzje płatnicze** (w 2020 r. odpowiednio 10 decyzji merytorycznych, 10 płatniczych).

W ramach nadzoru nad warunkami pracy wydano 14 nakazów:

- brak instrukcji bhp/stanowiskowych – 4,
- pomieszczenia do przechowywania chemikaliów – 4,
- aktualizacji spisu stosowanych substancji chemicznych i ich mieszanin – 1,
- zapewnienie właściwych środków ochrony indywidualnej dla pracowników – 3,
- wstrzymanie stosowania produktu biobójczego – 1,
- przedłożenie dokumentów potwierdzających zwrot lub zniszczenie produktu biobójczego-1.

Stwierdzono, że pracodawcy poprawili warunki pracy, poprzez wygospodarowanie i odpowiednie dostosowanie pomieszczeń do przechowywania chemikaliów i ich stosowania, a także zakup właściwych środków ochrony indywidualnej dla pracowników stosujących na stanowiskach pracy substancje chemiczne i ich mieszaniny.

Przeprowadzono **22 kontrole** w ramach **nadzoru nad substancjami i preparatami chemicznymi oraz prekursorami**.

Wydano **4 decyzje** w ramach nadzoru nad substancjami i mieszaninami chemicznymi.

Przeprowadzono **15 kontroli** w ramach **nadzoru nad prekursorami kategorii 2 i 3**.

Przeprowadzono **39 kontroli** w ramach **nadzoru nad produktami biobójczymi**.

Wydano **1 decyzję dotyczącą wstrzymania** stosowania produktu biobójczego oraz przedłożenia do wglądu dokumentów potwierdzających zwrot lub zniszczenie tego produktu.

W ramach nadzoru nad przestrzeganiem przez podmioty gospodarcze przepisów dotyczących **szkodliwych czynników biologicznych** przeprowadzono ogółem **4 kontrole** w **4 zakładach pracy** (nadleśnictwo, oczyszczalnie ścieków). Nie wydano decyzji.

W bieżącym roku **nie przeprowadzano kontroli** w zakresie występowania **czynników rakotwórczych i mutagennych**.

Sekcja Nadzoru Środowiska Pracy prowadzi **elektroniczną bazę danych informacji o czynnikach rakotwórczych** występujących w środowisku pracy i przesyła do centralnego rejestru czynników rakotwórczych w Łodzi.

Przeprowadzono **12 kontroli** w ramach nadzoru w zakresie **wprowadzania do obrotu detergentów**. Nie wydano decyzji.

Przeprowadzono **12 kontroli** w ramach nadzoru w zakresie **wprowadzania do obrotu produktów kosmetycznych**. Nie wydano decyzji.

W 2021 r. do PPIS w Końskich **27 zgłoszeń podejrzeń chorób zawodowych**, wydano **8 decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej** oraz **4 decyzje o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej** (w 2020 r. odpowiednio wpłynęło 25 zgłoszeń, wydano 22 decyzje o stwierdzeniu choroby zawodowej oraz 3 decyzje o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej).

Najczęściej stwierdzane w latach 2018 - 2021 choroby zawodowe to: pylice płuc, borelioza, zespół cieśni w obrębie nadgarstka.

Stwierdzone w roku 2021 choroby zawodowe to: **pylice płuc (6 przypadków co stanowi 75% przypadków)**, **borelioza (1 przypadek, co stanowi 12,5%)**, **nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi (1 przypadek, co stanowi 12,5%)**.

Współpracowano z Wojewódzkim Ośrodkiem Medycyny Pracy w Kielcach, w Łodzi i w Płocku Oddział w Radomiu w zakresie chorób zawodowych.

VII. Działania w zakresie zmniejszenia zagrożeń zdrowia publicznego stwarzanych przez nowe narkotyki (tzw. „dopalacze”)

Państwowa Inspekcja Sanitarna realizuje zadania w celu ochrony zdrowia ludzi także w obszarze przeciwdziałania zagrożeniom życia lub zdrowia stwarzanych przez nowe narkotyki, tzw. „dopalacze”, w skład których wchodzi nowe substancje psychoaktywne.

Kompetencje w zakresie kontroli przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w szczególności dotyczące zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych w rozumieniu *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii* określa znowelizowana *ustawa z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej*.

Zgodnie z *art. 4 ust. 1 pkt 9a ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej* do zakresu działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie bieżącego nadzoru sanitarnego należy również kontrola przestrzegania przepisów *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii*, dotyczących prowadzenia przez przedsiębiorców działalności w zakresie wytwarzania, przetwarzania, przerabiania, przywozu, wywozu, wewnątrzwspólnotowej dostawy lub wewnątrzwspólnotowego nabycia oraz wprowadzania do obrotu nowej substancji psychoaktywnej, w tym w postaci mieszaniny lub w wyrobie;

Minister Zdrowia realizując postanowienia *art. 44c ust. 13* ww. ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, *rozporządzeniem z dnia 6 marca 2019 r. (Dz. U., poz. 490)*, określił wykaz **18 podmiotów uprawnionych do przeprowadzania badań mających na celu ustalenie, czy dany produkt jest środkiem zastępczym.**

Na terenie powiatu koneckiego w 2021 roku nie funkcjonowały rozpoznane podmioty w zakresie wprowadzania do obrotu i produkcji nowych narkotyków.

W ramach monitoringu obecności na rynku nowych narkotyków w ubiegłym roku podczas przeprowadzania bieżących kontroli nie stwierdzono w obrocie produktów, które mogłyby być „dopalaczami”.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Końskich z uwagi na brak funkcjonujących oraz podejrzanych podmiotów gospodarczych o produkcję lub wprowadzanie do obrotu nowych substancji psychoaktywnych nie prowadził wspólnych kontroli z Policją lub Służbą Celną, jak również nie przejmował spraw w powyższym zakresie.

W 2021 roku współpracowano ze Szpitalnym Oddziałem Ratunkowym w Końskich w zakresie zgłaszania przypadków zatrucia „dopalaczami”. W roku sprawozdawczym nie odnotowano przedmiotowych zgłoszeń.

VIII. Nadzór nad placówkami nauczania, wychowania i wypoczynku dzieci i młodzieży

W 2021 r. **skontrolowano 70 stałych placówek nauczania i wychowania oraz 57 placówek wypoczynku letniego i zimowego**. Przeprowadzono w nich łącznie **127 kontroli**.

Wydano 2 decyzje na poprawę stanu sanitarno-technicznego dla 2 obiektów (szkoły podstawowe), dotyczące uzupełnienia ubytków w ogrodzeniach terenów placówek.

Ponadto wydano: **3 decyzje** zmieniające termin wykonania zarządzeń.

W roku 2021 nie zakończono żadnych postępowań administracyjnych. Obecnie toczą się 2 postępowania wszczęte przez PPIS w Końskich przed 2021 rokiem oraz 3 postępowania wszczęte przez ŚPWIS i dotyczą obiektów, których organem prowadzącym jest Powiat Konecki, przekazanych w 2020r. zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa pod nadzór PSSE Końskie.

W 2021 roku do PPIS w Końskich wpłynęły 2 interwencje:

1. Interwencja nadesłana drogą mailową, dot. podejrzewania przez osobę zgłaszającą „wystąpienia biegunki i wymiotów u dzieci w szkole”. Po przeanalizowaniu wszystkich zebranych informacji, ustalono, że na terenie szkoły nie doszło do żadnego zakażenia; interwencja nie potwierdziła się.

2. Interwencja nadesłana drogą mailową, dot. podejrzewania przez osobę zgłaszającą „grasowania wirusa CRSV w przedszkolu”. Uzyskano informacje z Sekcji Nadzoru Przeciwepidemicznego o braku zgłoszenia podejrzenia lub rozpoznania zakażenia lub choroby zakaźnej oraz zgłoszenia wyniku badania w kierunku biologicznych czynników chorobotwórczych dotyczących zakażenia wirusem RSV na terenie okolicznych miejscowości. Interwencja nie potwierdziła się.

W 2021 roku wydawane były opinie dla szkół o czasowym zawieszeniu zajęć i przejściu w tryb pracy zdalnej spowodowane wystąpieniem zakażeń wirusem SARS-CoV-2, wywołującym chorobę COVID-19 wśród personelu i uczniów na terenie placówek oświatowo-wychowawczych. W 2021 roku opinie wydawane były w formie papierowej lub ustnej, łącznie wydano 99 opinii, w tym: 98 pozytywnych (wyrażających zgodę na przejście w tryb pracy zdalnej części lub całej placówki) i 1 negatywną.

Przeprowadzono **1001 badań dotyczących higienicznej oceny warunków pracy uczniów**, tj. **146 badań** ocen tygodniowych rozkładów lekcyjnych i **855 badań** - oceny dostosowania mebli szkolnych do wzrostu uczniów zgodnie z wymaganiami ergonomii.

W placówkach nauczania i wychowania oraz wypoczynku stwierdza się, że zdecydowana większość placówek zapewnia uczniom/podopiecznym bezpieczne i higieniczne warunki. Stwierdza się dalszą **poprawę w zakresie:** wymiany umeblowania i wyposażenia

placówek w certyfikaty; poprawy oznakowania i dostosowania mebli do warunków antropometrycznych uczniów; zapewnienia środków higieny w sanitariatach; zapewnienia warunków do prowadzenia zajęć z WF, przeprowadzania termomodernizacji budynków; podnoszenia świadomości organizatorów wypoczynku dzieci i młodzieży w zakresie zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków wypoczynku.

Stwierdzone problemy w placówkach nauczania i wychowania

Nadal istniejącym **problemem jest brak opieki medycznej (pielęgniarki)** szczególnie w przedszkolach i szkołach na wsiach. We wszystkich placówkach **brak jest opieki lekarza i lekarza stomatologa. Brak gabinetów profilaktycznej opieki zdrowotnej. W żadnym skontrolowanym przedszkolu nie zapewniono opieki medycznej.**

Na 14 skontrolowanych szkół 4 posiadało urządzone gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, w 10 zapewniono pomieszczenia zastępcze na terenie placówki.

Dożywianie prowadzone jest głównie w szkołach podstawowych w formie obiadów jednodaniowych przygotowywanych na miejscu lub dostarczanych w formie cateringu; niewielki odsetek szkół oferuje obiady dwudaniowe. Nadal można zaobserwować małe zainteresowanie uczniów obiadami pełnopłatnymi. Tylko dwie szkoły organizują śniadania szkolne, natomiast napoje wydawane są w ramach programu „Nowy program dla szkół- warzywa, owoce i produkt mleczny” dla uczniów klas I-V szkół podstawowych.

Brak wystarczającej infrastruktury do zajęć wf szczególnie w szkołach wiejskich. W wielu szkołach zajęcia z wf prowadzone są na korytarzach.

Występują **braki wentylacji mechanicznej** w sanitariatach dla dzieci.

W dalszym ciągu istnieje mała ilość placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.

IX. Nadzór nad bezpieczeństwem żywności, żywienia i produktów kosmetycznych

W 2021 r. z **954 obiektów objętych nadzorem** znajdujących się w ewidencji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Końskich **skontrolowano 200 obiektów**, tj.: **20,96%**.

Kontrolą objęto zakłady produkcyjne, zakłady obrotu żywnością, zakłady żywienia zbiorowego otwarte i zamknięte, obiekty ruchome i tymczasowe, środki transportu żywności, jak również produkcję pierwotną.

W skontrolowanych obiektach:

- przeprowadzono łącznie **252 kontrole i rekontrole sanitarne**,
- wydano **128 decyzji administracyjnych** (w tym: **100 decyzji merytorycznych oraz 28 decyzji płatniczych**)
- nałożono **11 mandatów karnych na łączną kwotę 5500 zł**.

Najczęściej **stwierdzone nieprawidłowości** w nadzorowanych obiektach w 2021 r. dotyczyły następujących obszarów:

1. W zakresie zarządzania zakładem, kontrolą wewnętrzną i systemami zarządzania bezpieczeństwem żywności w tym prawidłowość procedur i ich realizacja (GHP, GMP, HACCP):

- nie przeprowadzono badania lodów zgodnie z harmonogramem badania gotowego wyrobu w dokumentacji HACCP,
- brak realizacji postanowień procedury dot. szkoleń pracowników,
- brak katalogu wyrobów gotowych z wykazem składników i alergenami wchodzącymi w skład produkowanych wyrobów,
- brak dokumentacji HACCP, brak weryfikacji dokumentacji HACCP,
- nie uaktualniano dokumentacji HACCP, np.: w związku ze zmianą procesu technologicznego czy wprowadzeniem usług cateringowych,
- brak rejestru przychodu i rozchodu substancji dodatkowych stosowanych w zakładzie,
- brak zapisów w ramach kontroli właścicielskiej zgodnie z dokumentacją HACCP (tj.: zapisów dot. mycia i dezynfekcji jaj, powierzchni, itp., przyjęcia środków spożywczych, szkoleń pracowników, temperatury i wilgotności w magazynie surowców – brak termometru i higrometru),
- brak procedury rozdziału czasowego w zakresie obróbki wstępnej mięsa,
- błędnie określono alergeny w jadłospisie, który został opracowany w ramach cateringu do szkół podstawowych,
- podczas kontroli stwierdzano, np.: zamrożone mięso, pierogi, kluski śląskie, itp. zapakowane w woreczki bez znakowania (brak daty przygotowania/zamrożenia, opisu rodzaju mięsa/półproduktu; brak w dokumentacji procedury w zakresie przechowywania gotowych mrożonych wyrobów oraz badań właścielskich w zakresie przechowywania ww. wyrobów), polewy do lodów podgrzewane w bimarze nie oznakowane datą przelania – brak możliwości określenia terminu przydatności polew,

- przeterminowane środki spożywcze, nieoznakowane wyroby mięsno-wędliniarskie o zmienionych cechach organoleptycznych oraz zamrożone, nieoznakowane różne gatunki mięs;

2. W zakresie stanu techniczno-sanitarnego zakładu:

- niewłaściwy stan higieniczno-sanitarny sufitu w hali produkcyjnej, ścian w magazynie mąki, blatu produkcyjnego wykonanego z drewna, blatu ludy chłodniczej,
- skorodowane półki w urządzeniach chłodniczych,
- odpady pokonsumpcyjne usuwane w nieprawidłowy sposób;

3. W zakresie higieny produkcji, dystrybucji i sprzedaży:

- drobny sprzęt pomocniczy, sprzęt produkcyjny - niezabezpieczone przed wtórnym zanieczyszczeniem, złożone, np. pod zlewozmywakiem,
- brak bieżącej, ciepłej wody przy umywalce do mycia rąk oraz przy stanowisku do mycia drobnego sprzętu, brak środka do dezynfekcji rąk, mydło antybakteryjne po terminie przydatności,
- środki spożywcze wymagające przechowywania w warunkach chłodniczych złożone na półce w temperaturze pokojowej, przerwany ciąg chłodniczy dla środków spożywczych wymagających szczególnych warunków przechowywania,
- brak odzieży ochronnej oraz orzeczenia do celów sanitarno-epidemiologicznych pracownika,
- brak zachowanej segregacji asortymentowej w urządzeniu chłodniczym, półprodukty nie zabezpieczone przed wtórnym zanieczyszczeniem,
- półprodukty przechowywane w opakowaniach nie przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- opakowania i materiały przeznaczone od kontaktu z żywnością, np.: opakowania tekturowe na ciasta, opakowania styropianowe jednorazowego użytku służące do wydawania posiłków na wynos nie zabezpieczone przed wtórnym zanieczyszczeniem, tj.: złożone bezpośrednio na podłodze, w pomieszczeniu obróbki wstępnej mięsa,
- ilość artykułów spożywczych oferowana do sprzedaży detalicznej w pomieszczeniach sklepu za mała w stosunku do powierzchni sklepu,
- brak warunków do sprzedaży świeżych warzyw i owoców,
- brak higienicznych warunków rozważania i sprzedaży artykułów spożywczych brudnych i czystych,
- „wytłoczki” po jajach spożywczych oraz kontener zewnętrzny na odpady komunalne złożone przy pomieszczeniu produkcyjnym,
- zbędny, nieużywany sprzęt (skorodowane blaszki, drobny sprzęt AGD, puste słoiki, puste wiaderka po surowcach) złożony w pomieszczeniu obróbki wstępnej mięsa oraz w magazynie artykułów sypkich,
- surowce złożone bezpośrednio na podłodze,
- pomieszczenia zakładu wykorzystywane niezgodnie z przeznaczeniem, np.: zmywalnia naczyń wykorzystywana jako pomieszczenie magazynowe dla zbędnego sprzętu,
- procesy technologiczne w zakresie obróbki wstępnej mięsa (rozbijanie mięsa) odbywały się przy stanowisku do mycia drobnego sprzętu.

Analizując ustalenia kontrolne z lat ubiegłych stwierdza się, że stan w zakresie sanitarno – higienicznym w obiektach będących pod nadzorem PPIS w Końskich jest na zadowalającym poziomie.

Działania podejmowane w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego żywności, żywienia i produktów kosmetycznych:

- ➔ W celu oceny bazy żywnościowo-żywnościowej zlokalizowanej w miejscowościach wypoczynkowych i na trasach turystycznych w letnim sezonie turystycznym skontrolowano ogółem 17 obiektów. Za nieprawidłowości sanitarno-higieniczne nałożono w 6 obiektach mandaty karne na łączną kwotę 1700 zł.
- ➔ Przeprowadzono 13 kontroli obiektów wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci i młodzieży w trakcie trwania ww. wypoczynku. Podczas jednej kontroli stwierdzono nieprawidłowości, za które nałożono mandat karny w wysokości 500 zł.
- ➔ W ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF) w 2021r. w związku z 125 powiadomieniami alarmowymi (podjęte 20) oraz 78 powiadomieniami informacyjnymi (podjęte 14) przeprowadzono ogółem 24 kontrole i 116 rozmów telefonicznych (brak powiadomień news w 2021r.). Wycofano z rynku niebezpieczne produkty w ramach powiadomień.
- ➔ Wykonano 453 pomiary temperatur w zakresie kontroli zachowania ciągłości łańcucha chłodniczego w 84 obiektach. Nie stwierdzono nieprawidłowości w ww. zakresie.
- ➔ Dokonano w 6 zakładach 7 pomiarów jakości tłuszczów smaźalniczych za pomocą testu jakości tłuszczów do głębokiego smażenia. Pobrano 1 próbkę tłuszczu smaźalniczego w kierunku zawartości związków polarnych, próbka kwestionowana. Przekroczona zawartość związków polarnych > 25% TPM. Wynik niezgodny z § 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 25 września 2012 w sprawie określenia maksymalnych poziomów substancji zanieczyszczających, które mogą znajdować się w tłuszczach stosowanych do smażenia oraz kryteriów dla metod analitycznych stosowanych do ich określenia.
- ➔ Podczas przeprowadzonych kontroli sanitarnych **zakwestionowano i wycofano z obrotu środki spożywcze na łączną kwotę: 6801,02 zł, w tym:**
 - środki spożywcze nieoznakowane – na kwotę: 732,16 zł,
 - środki spożywcze niewłaściwej jakości zdrowotnej – na kwotę: 160,00 zł,
 - środki spożywcze przeterminowane – na kwotę: 483,86 zł,
 - nieprawidłowe przechowywanie środków spożywczych – na kwotę: 230zł,
 - środki spożywcze wycofane w systemie RASFF – na kwotę: 5195,00zł.
- ➔ W 2021r. ogółem **dokonano oceny teoretycznej 20 jadłospisów dekadowych, w tym 2 oceny dekadowe w oparciu o program komputerowy "WIKT 4.**
Ocenione jadłospisy w 10 przypadkach budziły zastrzeżenia, w tym:

5 jadłospisów w przedszkolach, 1 jadłospis w szkole, 1 jadłospis w szpitalu, 2 jadłospisy w stołówce w zakładzie specjalnym, 1 jadłospis w domu dziecka i młodzieży.

Stwierdzone błędy w jadłospisach w przedszkolach i szkole stanowiły wskazówki do poprawy planowanych jadłospisów w zakresie przestrzegania *rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 27 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży z tych jednostek*. Oceny jadłospisów wraz z zaleceniami przekazywane są do placówek oświatowo-wychowawczych. W sytuacji bardzo złej oceny przekazywane są informacje do organu założycielskiego placówki oświatowo-wychowawczej. W roku 2021 nie przekazywano informacji dot. złego sposobu żywienia w przedszkolach/szkołach do organu założycielskiego jakim jest Burmistrz Miasta i Gminy Końskie.

➔ W ramach nadzoru nad żywnością prozdrowotną w tym suplementami diety przeprowadzono:

- 8 kontroli tematycznych (w sklepach spożywczych – 5, w aptekach/sklepach zielarskich - 2), skontrolowano i oceniono 8 preparatów pod względem prawidłowości stosowania przez przedsiębiorców oznakowania; w powyższym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości,
- poddano ocenie znakowania/prezentacji i reklamy zamieszczonych na stronie internetowej nadzorowanych przedsiębiorców 8 preparatów - suplementów diety, nie stwierdzono nieprawidłowości ww. obszarze.

Ponadto na bieżąco kontrolowano suplementy diety oferowane do sprzedaży za pośrednictwem stron internetowych oraz portalu allegro przez firmy znajdujące się na terenie powiatu koneckiego.

➔ W roku sprawozdawczym 2021r. pobrano do badania chemicznego w ramach UK/M 3 próbki wyrobów do kontaktu z żywnością, tj.:

- „Talerz Bailango Bio 35%” - w kierunku migracji specyficznej formaldehydu do 30g/; kwasu octowego – próbka niekwestionowana,
- „Kubek ceramiczny” - w kierunku migracji ołowiu i kadmu - próbka niekwestionowana,
- „Łopatka kuchenna” - w kierunku PAAs - suma pierwszorzędnych amin aromatycznych – próbka niekwestionowana.

➔ W ramach urzędowej kontroli i monitoringu pobrano do badania fizyko-chemicznego i mikrobiologicznego ogółem **174 próbki**. Nie pobierano próbek kosmetyków.

2 próbki kwestionowane: 1 próbka - przekroczenie związków polarnych w tłuszczu smażalniczym; 1 próbka w kierunku GMO, kwestionowana za znakowanie.

W 2021r. na terenie powiatu koneckiego w zakresie wzmożonego nadzoru nad legalnością wprowadzanej do obrotu żywności pochodzenia zwierzęcego oraz zagospodarowywania odpadów pochodzenia zwierzęcego w obiektach żywnościowo-żywnościowych zlokalizowanych na targowiskach i bazarach pod kątem możliwości nielegalnego wprowadzania do obrotu mięsa w związku z poważną sytuacją związaną z możliwością niekontrolowanego rozprzestrzeniania się afrykańskiego pomoru świń przez nielegalne wprowadzanie do obrotu mięsa i produktów z mięsa wieprzowego i dzików, skontrolowano następujące obiekty:

- 23 obiektów żywienia zbiorowego,
- 15 sklepów spożywczych.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w ww. zakresie:

- niewłaściwe przechowywanie odpadów, odpady nie usuwane na bieżąco z pomieszczeń produkcyjnych,
- brak w dokumentacji GHP/GMP umowy z firmą odbierającą zużyty tłuszcz smaźniczy, brak potwierdzeń z odbioru zużytego tłuszczu smaźniczego,
- w urządzeniu mrozącym stwierdzono mięso zapakowane w woreczki foliowe, bez znakowania (mięso wieprzowe, wołowe, drobiowe). Stwierdzono brak identyfikowalności zamrożonych mięs,
- nie przedłożono dokumentacji, która pozwala na odtworzenie drogi produktu i jego identyfikację,
- nieoznakowane wędliny o zmienionych cechach organoleptycznych (znacznie wysuszona powierzchnia wędlin, niespecyficzny zapach),
- w urządzeniu mrozącym stwierdzono różne gatunki mięs (wieprzowina, mięso drobiowe, mięso wołowe, podroby) zapakowane w woreczki jednorazowego użytku bez oznakowania. Stwierdzono brak identyfikowalności zamrożonych mięs i wędlin – nie przedłożono dokumentacji, która pozwala na odtworzenie drogi produktu i jego identyfikację,
- w urządzeniu chłodniczym w zamykanej komorze stwierdzono różnego rodzaju wędliny i przetwory mięsne bez oznakowania (częściowo wyschnięte, część zapleśniała, o nieswoistym zapachu co świadczy, że przez dłuższy czas były przechowywane w komorze chłodniczej. Ww. odpady złożone w sąsiedztwie produktów pełnowartościowych,
- brak w dokumentacji HACCP procedury w zakresie zagospodarowania odpadów pokonsumpcyjnych,
- niewłaściwe usytuowanie kontenera zewnętrznego na odpady komunalne - na wprost pieca konwekcyjno-parowego(ok. 1,5m odległości),

Podczas ww. kontroli za stwierdzone nieprawidłowości nałożono 5 mandatów na kwotę 3300zł. Ponadto wydano 3 decyzje merytoryczne oraz 5 decyzji płatniczych.

W 2021 r. do PSSE w Końskich wpłynęło 7 **interwencji konsumentów**. Przeprowadzone w obiektach kontrole potwierdziły zasadność 4 wniesionych interwencji, 2 interwencje okazały się bezzasadne, 1 interwencja nie dotyczyła obiektu żywnościowego, a opakowania produktu i jego zawartości.

X. Promocja zdrowia i oświata zdrowotna

Państwowa Inspekcja Sanitarna pełni ważną rolę w zakresie promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej. To dzięki tym zadaniom Inspekcja Sanitarna przestaje się już kojarzyć jedynie z kontrolami w obiektach. Pomimo tego, że mamy już XXI wiek, nadal w naszym społeczeństwie istnieje potrzeba popularyzowania zasad higieny, racjonalnego żywienia, zdrowego stylu życia, szczepień ochronnych, czy metod zapobiegania chorobom zakaźnym. I taką właśnie misję edukacji zdrowotnej realizuje Państwowa Inspekcja Sanitarna.

Promocja Zdrowia i Oświata Zdrowotna realizuje działania wynikające z **Narodowego Programu Zdrowia** oraz aktualnej oceny sytuacji epidemiologicznej i potrzeb środowiskowych.

PPIS w Końskich na szeroką skalę **sprawuje działalność oświatową i promocję zdrowia**. Bardzo ważnym elementem w zakresie promowania zdrowego stylu życia i wszelkich kampanii prozdrowotnych jest **współpraca międzyinstytucjonalna**, tj. z samorządami lokalnymi i innymi jednostkami, co umożliwia przeprowadzenie wielu działań.

W 2021 r. realizowano ogólnopolskie programy edukacyjne oraz interwencje nieprogramowe. W realizacji powyższych zadań współpracowano z organizacjami, instytucjami oraz placówkami szkolnymi, m.in.:

- Samorząd lokalny – wspieranie inicjatyw prozdrowotnych Państwowej Inspekcji Sanitarnej;
- Przedszkola, szkoły podstawowe i ponadpodstawowe – realizacja programów prozdrowotnych Państwowej Inspekcji Sanitarnej, inne inicjatywy dot. działania placówek oświatowo-wychowawczych (przekazywanie materiałów, poradnictwo i instruktaże, itp.);
- Podmioty wykonujące działalność leczniczą (przekazywanie materiałów edukacyjnych).

W każdym roku sprawozdawczym realizowane są programy i kampanie zdrowotne, o zasięgu krajowym, a także wojewódzkim i powiatowym.

PSSE w Końskich w ramach promocji zdrowia w roku 2021 realizowała **10 interwencji programowych (6 programów krajowych i 4 programy wojewódzkie)** oraz wzięła udział w **interwencjach nieprogramowych**.

W ramach promocji zdrowia w roku 2021 realizowano **programy krajowe**, m.in.: „Trzymaj Formę!”; Program przedszkolnej edukacji antytytoniowej: „Czyste powietrze wokół nas”; Program edukacji antytytoniowej dla uczniów klas IV szkoły podstawowej: „Bieg po zdrowie”; „Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS”; Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych - Program „ARS, czyli jak dbać o miłość?”; Ogólnopolski program

edukacyjny dla przedszkoli „Skąd się biorą produkty ekologiczne”. **Programy wojewódzkie**, m.in.: Program edukacji antytytoniowej dla uczniów klas I-III szkół podstawowych: „Nie pal przy mnie, proszę”; Program edukacji antytytoniowej dla uczniów starszych klas szkoły podstawowej: „Znajdź właściwe rozwiązanie”; „Znamie! Znam je?”; „Wybierz życie, pierwszy krok” - poświęcony profilaktyce zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV).

Wzięto udział w **różnych interwencjach nieprogramowych**, m.in.: Akcja zimowa i letnia „Zdrowe i Bezpieczne Wakacje”; Profilaktyka nowotworów; Profilaktyka używania narkotyków, w tym środków zastępczych; Profilaktyka antytytoniowa; Interwencje wynikające z aktualnej sytuacji epidemicznej, Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach, tj. w 2021 roku podjęto szereg działań w związku z profilaktyką chorób zakaźnych. Dystrybuowano ulotki dotyczące grypy do ośrodków zdrowia (ogółem 600 odbiorców). Dystrybuowano materiały edukacyjne dotyczące koronawirusa SARS-CoV-2 i szczepień p/COVID-19 do placówek oświatowych, zakładów pracy, podmiotów leczniczych, środków transportu publicznego, udzielano porad, przeprowadzono setki rozmów telefonicznych (ogółem 25285 odbiorców).

Podsumowanie

Państwowa Inspekcja Sanitarna działająca na terenie powiatu koneckiego w roku 2021 kontynuowała wykonywanie działań nadzorowanych określonych *ustawą z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej*.

Głównym celem działalności Powiatowej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej w Końskich w roku 2021 było działanie na rzecz zapobiegania powstawaniu chorób, szczególnie chorób zakaźnych i zawodowych poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego w zakresie zdrowia publicznego w oparciu o analizę ryzyka zagrożenia zdrowia i życia, a także promowanie zdrowego stylu życia, nadzór nad bezpieczeństwem żywności i żywienia, bezpieczeństwem zdrowotnym wody, oraz chemikaliami.

Realizacja przyjętych w 2021 roku głównych kierunków działania, służyła **zapewnieniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa sanitarnego powiatu koneckiego** i była wynikiem przyjętych przez Polskę i Unię Europejską strategii w obszarze bezpieczeństwa zdrowotnego, jak również występujących zagrożeń.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Końskich w roku 2021 realizował działania w zakresie zapobiegania szerzeniu się wirusa, zwalczania koronawirusa SARS-CoV-2 powodującego chorobę COVID-19, ze względu na trwający od dnia 20 marca 2020 r. stan epidemii na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2. Działania kontrolne zgodnie z harmonogramem kontroli wykonywane były w ograniczonym zakresie, z zachowaniem rygoru sanitarnego. Ponadto prowadzone były wzmożone wizytacje obiektów w zakresie przestrzegania przepisów przeciwepidemicznych.

Informacje zawarte w niniejszym raporcie wskazują, że bezpieczeństwo sanitarne ludności powiatu koneckiego stoi na dobrym poziomie. Służby sanitarne obejmują działaniem różne dziedziny życia mieszkańców oraz współpracują z innymi jednostkami nadzorującymi. W wyniku działalności Państwowego Powiatowego Inspektora w Końskich wzrasta ponadto świadomość społeczeństwa odnośnie zagadnień sanitarno – epidemiologicznych. Działania nadzоровe prowadzone były równolegle z działaniami o charakterze profilaktyki inwestycyjnej oraz promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej.